

o-o-o-o-o D E K E T E N o-o-o-o-o

o-o o-o

o-o (Hasjalsjêeleth) o-o

o-o o-o

o-o-o-o-o-o-o o-o-o-o-o-o-o

o-o o-o

o-o Periodiek voor ondergedoken Joden in Nederland. o-o

o-o o-o

o-o o-o

o-o

No. 2 . 16 April 1945

3 Ijar 5705

Vandaag is het de 18e dag, 2 weken en 4 dagen,
van de Omer.

Joodsch Nederland telt de dagen.....

Uit de redactioneele keuken:

Het artikel over de zorgen voor en van den onderduiker, bestemd voor het eerste nummer, moest wegens plaatsgebrek in portefeuille blijven.

Het artikel "Vier Typen" van S.H. heeft tot een ander artikel aanleiding gegeven. Aangezien het positieve elementen bevat, besloot de Redactie tot opname.

Het behoort tot de goede gewoonten in een dergelijk geval het artikel van den opponent eerst aan den schrijver van het eerste artikel voor te leggen. S.H., zelf lid van de Redactie, zit echter op kilometers afstand, niet bereikbaar dus op korten termijn. Voor het verzuim bieden wij hem van deze plaats onze excuses aan.

De Redactie.

ZELFBEHEERSCHING.

Er is een welhaast fatale wisselwerking te bespeuren tusschen de successen van de geallieerde legers eenerzijds en het verminderen van onze zelfbeheersching anderzijds. Niet alleen bij de onderduikers, maar ook bij de gastfamilies, ja zelfs bij geschoolde illegale werkers is er iets van dit ongeduld en een vermindering van voorzichtigheid te bemerken.

Nu is dit te begrijpen. Te lang reeds en onder te moeilijke omstandigheden wordt het geduld van gastfamilie en ondergedokenen op de proef gesteld. Velen "zitten" reeds meer dan twee jaar, sommigen zelfs drie jaar.

En desondanks: Bezint en beheerscht U ! Bederft toch niet het prachtige werk en vermijdt "de fatale lekke band, vlak voor de eindstreep".

Zeg tegen Uzelf: zelfs als het nog een maand duurt, zullen wij, oude ratten in het vak, dat ook wel uithouden.

En denk aan hen, die thans nog den vijand in handen vallen. Den vijand, die nog altijd in het land is.

Nogmaals: Bezint U en beheerscht U ! Terwille van Uzelve, terwille van Uw gastfamilie, terwille van Uw familieleden, terwille van de toekomst van alle Joodsche Nederlanders.

EN BLIJFT BINNEN !!

- 2 -

Laat ons toch niet noodig hebben, o God,
de gaven van onze medemenschen.....

Onderduiken is een moeilijke bezigheid. Wie daaraan nog mocht twijfelen, hij probeere het zelf eens voor een maand of twee. De moeilijkheden voor en om de onderduikers zijn dan ook legio. Nu is dit voor hem, die dieper weet te zien, niet te verwonderen.

De onderduiker, de man, die z'n deur achter zich sluit, om de stap van het legale naar het illegale leven te wagen, dikwijls omdat hem geen andere keus blijft, is daarmee een dobberend, stuurloos schip op de levenszee geworden.

Iedere basis ontbreekt hem. Hij is afhankelijk geworden van de goedheid en het rechtsgevoel van zijn medemenschen. In grooter mate nog geldt dit voor de Joodsche onderduikers. Door hun uiterlijk zijn zij gedwongen, meer dan de anderen, voortdurend binnen te blijven.

Meestal zijn het gezinnen. Waardoor het dan weer een samenleven wordt van meerdere gezinnen. En niet altijd in een groot huis. Want het lijkt ons niet te boude geconstateerd, dat het voor het meerendeel de arbeidersgezinnen zijn geweest, die hun huizen voor de Joodsche onderduikers hebben opengezet. Wat weer met zich meebracht, dat het een samenleven werd van gezinnen met verschillende levensstandaard en normen.

Omgekeerd brengt het opnemen van onderduikers voor de gastfamilie een volkomen verlies van huiselijke vrijheid met zich mee. Een verlies, dat zich op den duur steeds scherper doet voelen. Want: het gebaar is een kind van het oogenblik. En bij het vermeerderen der maanden, veel meer maanden dan iemand kon voorzien, drukken de lasten steeds zwaarder. Dikwijls: onhoudbaar zwaar.

Zoo is men niet altijd in staat geweest, het groote doel: "Het redden van een menschenleven" voor ogen te houden. En is het goed begonnen werk dikwijls ontijdig afgebroken of heeft geleid tot excessen.

Ons oordeel daarover zal gematigd zijn. In de verhouding van de gastfamilie tot den onderduiker ontbreekt ieder evenwicht. De onderduiker is afhankelijk. Hij kan geen rem zetten, daar waar de begeerte binnen sluipt. Hij is bereid desnoods met zijn geheele beurs te betalen voor zijn leven, om het lot, dat den anderen Joden in Polen getroffen heeft, te ontgaan. En dan zijn het sterke beenen, die de weelde kunnen dragen.

Dat anderzijds het moeilijke leven, het voortdurend binnen zitten op sommige onderduikers een demoraliseerende uitwerking gehad heeft met helaas soms ook kwade gevolgen voor de gastfamilie, kan niet ontkend worden. Als een verkwikking staan daarnaast dan weer de gevallen, waar met begrip voor elkanders moeilijkheden, onder de formule: Tot hiertoe heeft God ons geholpen, in harmonie gestreefd wordt naar het einddoel, en waar reeds thans gastvrijheid is aangeboden aan de gasten voor de eerste weken na den oorlog tot zij in staat zullen zijn zich weer zelfstandig te vestigen.

Met bovenstaande zijn de moeilijkheden en zorgen voor en van den onderduiker bij lange na nog niet genoemd.

Velen van hen zijn door het dure leven en den veel langeren tijdsduur dan oorspronkelijk berekend was, financieel volkomen uitgeput. En zoo zijn zij, die eertijds gewend waren hun giften en gaven voor tal van liefdadige doeleinden ter beschikking te stellen, gedwongen thans zelf de hand op te houden.

Een stap, pijnlijk en vernederend, en nog meer de afhankelijke situatie accentueerende.

Door de organisaties wordt bij de voorziening in deze financiële nood prachtig werk verricht. Evenals met het verzorgen van de distributiebescheiden, jaren lang nu reeds, met het inzetten, maand in maand uit, onverbiddelijk en telkens weer opnieuw, van eigen leven, een vlekkelooze prestatie, waarvoor wij diepe bewondering hebben, en een steun, waarzonder het onderduiken bijna onmogelijk ware geweest.

Intusschen: de vrijheid daagt en daarmee het herstel en herwinnen van onze onafhankelijkheid, het einde van dit onnatuurlijk leven.

En vergissen wij ons niet, dan zal in de harten der Joodsche onderduikers, behoudens de gevallen waarbij het werkelijk tot grootere excessen is gekomen, dankbaarheid heerschen ten opzichte van hen, die door aan de hoogste menschelijke plicht: het verleenen van onderdak aan den vluchtende in doodsnood, te voldoen, hun leven hebben gered, daarbij voor zichzelf het risico loopende van ontberingen en gevangenschap, soms zelfs het verlies van het leven.

Overzien wij het geheel, dan is de moeilijkheid, die er altijd zal zijn, de groote moeilijkheid in het leven van de onderduikers, ook bij een ideale verhouding met de gastfamilie en een navenante verzorging: de afhankelijkheid. Het bewustzijn, ieder uur en iedere minuut van den dag, te leven bij den wil van anderen.

Wij gaan terug naar den tijd, toen wij dit leven nog niet kenden. Toen ons brood nog dagelijks in iedere gewenschte hoeveelheid voor ons stond, bebeterd en belegd. Toen het ons te veel was, om zelfs de korte zinrijke spreuk, als dank aan den maaltijd vooraf te laten gaan. Een spreuk, waarvan wij de even merkwaardig aandoende woordkeuze thans, nu ieder op jacht is naar een weinig graan om zelf zijn brood te bakken, zoo goed begrijpen:

Wij danken U, o God, hamotsié lègem min haärets: die het brood uit de aarde laat voortkomen ! En toen het dankgebed na den broodmaaltijd: "birkath ha-mazon", het "bensjen", ons veel te lang was in het haastige jachtende leven.

Het is lang, dit gebed, maar hoe zeggenswaard zijn de woorden. Hoe prachtig wordt b.v. de hang naar economische onafhankelijkheid uit gezegd in het onderstaande fragment:

"laat ons toch niet noodig hebben, o God,
"de gaven van onze medemenschen,
"noch hun voorschotten,
"maar laat ons ontvangen uit Uw hand,
"de volle, geopende, van rijkdom overvloeiende hand.
"Gij, bij wie wij niet tot schaamte komen,
"noch ooit behoeven schaamrood te worden."

Deze tijden, zij gaan voorbij. En dat is maar gelukkig. Dan zullen wij weer opgenomen zijn in het jachtende dagelijksche leven, weer streven en strijden, weer nauwelijks tijd hebben om te eten en te drinken. En om te danken ?

S.v.G.

Mij werd het voorrecht niet geschonken
In woord of klank het leed te beelden
Niet mij de wrange wreede weelde:
Snikken, in 't rhythmische verklonken.

De scheppersgeest houwt uit de bonken
Van 't mat'riaal vorm die verheelde
Wat spanning hem de tijd bedeelde:
Strijd is in harmonie verzonken.

Hij, die tot vormen niet bij machte
Om zoo zich zuchtend te bevrijden
Niet anders kan dan duldend wachten

Hij kan slechts lijden zien als lijden
En dan in overgave trachten
Het schimmenspel te doen verglijden.

D.G.

Een kleine gebeurtenis, van zuiver persoonlijk aard, dringen enkele gedachten bij mij naar boven, die misschien wel waard zijn onder de algemeene aandacht gebracht te worden.

Acht jaar geleden had ik met iemand een klein zakelijk verschil van meening, dat ik nu allang weer vergeten had. Dezer dagen ontving ik een briefje, waarin deze persoon mij vroeg, hem vergiffenis te willen schenken voor de beleedigende woorden, die hij me destijds zou hebben toegevoegd (en die ik hem in mijn hart reeds lang vergeven had.) Hij schrijft o.a.: "In het licht van het ontzaglijke gericht, dat wij voor onze oogen hebben zien voltrekken, verbleekt de formeele zijde van ieder persoonlijk geding tot een droeve schim ! En verder, na enkele, zuiver op de zaak zelf betrekking hebbende, mededeelingen: "Ik hoop, dat je mij vergiffenis kunt schenken. In een tijd, waarin wij allen zoo bitter duidelijk beseffen, hoe slechts erbarmen van hooger orde ons nog vermag staande te houden."

Dit briefje trof me zeer. Juist in dezen tijd, waarin ik me zoo vaak afvraag: "Zouden de menschen iets van hetgeen er rondom en met hen gebeurt leeren ? En als ik zoo om me heen zag, was ik wat dat betreft, zeer pessimistisch gestemd. En daar komt nu een enkeling op mijn weg, die wél nadenkt en die wél wat geleerd heeft. Hij zoekt naar de fouten, die hij denkt gemaakt te hebben. En hij probeert ze goed te maken.

Het zuivere beeld van hetgeen in de Joodsche ideologie "Tesjoewah" heet. Terugkeer. Eerst terugkeer naar je zelf. Naar de bodem van je eigen Joodsche ziel. Dan terugkeer naar je medemenschen. Alle verschillen onderling uit den weg ruimen. Elkaar met open vizier, eerlijk tegemoet treden. Dat is de weg naar de Eenheid, die wij Joden nog meer nodig hebben dan ieder ander volk. En langs dezen weg van zelfinkeer en terugkeer tot den medemensch, komen tot het besef, dat we in een tijd van een "ontzaglijk gericht" leven en dat we ons klein hebben te voelen tegenover een "erbarmen van hooger orde".

Zou deze enkeling alléén staan ? Ik geloof het niet. Er zijn er meer zoo. Er moeten er meer zoo zijn ! En zoolang er zulke menschen zijn, zoolang er een streven is naar "Tesjoewah", zal ons volk niet verloren gaan, zal de eenheid weer terugkeeren en zullen wij gezamenlijk en met succes aan een nieuwen opbouw hier en in Erets Jisraeel kunnen beginnen!

Db's.

KUNNEN WE ZE MISSEN ?

In verband met het in het vorige nummer verschenen artikel "Vier typen" zij het een lezer veroorloofd eenige opmerkingen te maken. Het is niet zijn bedoeling met den schrijver van dit ongetwijfeld knappe betoog een polemiek te beginnen, maar het komt hem voor, dat het op enkele punten gemakkelijk verkeerd begrepen kan worden en de conclusie kan hij niet onderschrijven.

Wij kunnen namelijk de "rasja' ", de "tam" en het "nebbischmannetje" niet missen, want tegenover één "chacham" staan vele honderden van die "anderen". Zij vormen het overgrote gedeelte van het volk. Indien al deze Joden als "hinderlijke sta-in-de-weg's " werden afgeschreven, wat blijft er dan nog over? En er zullen menschen zijn, die in het artikel "chacham" als "goochem" lezen, wat zeker niet in de bedoeling van den schrijver heeft gelegen.

Dat schrijver den "Rasja' " wil missen is wel begrijpelijk, zelfs dat hij dezen haat of/en veracht; maar deze man moet teruggebracht worden tot het ideaal. Wij moeten immers de hoeders onzer broederen

